

Eduskunnan talousvaliokunta (TaV)

HE 52/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdosta

FA kannattaa sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädäntöön sekä luottolaitoslakiin esitettyjä muutoksia

- Väärinkäytösrekisterien mukaisten henkilötietojen käsittelyn jatkuminen turvataan.
- Henkilötietojen suojassa ei ole kysymys tietojen salassapidosta. Vakuutuslainsäädännössä olleet poikkeukset tietojen salassapitoon säilytetään.
- Automaattinen päätöksenteko mahdollistetaan.
- Kansallisen sääntelyn viivästyminen huolestuttaa.

1 Väärinkäytösrekisterien hyödyntäminen turvataan

Yhteiskunnan kannalta on välttämätöntä, että erilaiset petosrikokset saadaan selvitettyksi ja niistä aiheutuvat vahingot minimoiduiksi. Väärinkäytöstietojen rekisteröinnillä pyritään ennaltaehkäisemään väärinkäytöksiä ja niiden myötä syntyviä vahinkoja. Finanssialan väärinkäytösrekisterien käyttö perustuu nykyisin tietosuojalautakunnan myöntämään poikkeuslupaun. Tietosuoja-asetuksen tullessa sovellettavaksi väärinkäytösrekisterien hyödyntäminen edellyttää kansallista lainsäädäntöä. Oikeustilan jatkuvuuden turvaamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että vakuutusyhtiölakiin (jäljempänä ”VYL”) ja luottolaitoslakiin (jäljempänä ”LLL”) sisällytetään säännökset sekä henkilötietojen käsittelystä että tietojen luovuttamisesta pääsääntöisen salassapitovelvollisuuden estämättä.

Tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (jäljempänä ”TATTI”) 21.6.2017 antaman mietinnön mukaan on perusteltua, että finanssialan väärinkäytösrekisterien mukainen henkilötietojen käsittely voi jatkua yleisen tietosuoja-asetuksen tullessa sovellettavaksi. Koska sääntelyltä edellytetään tarkkarajaisuutta ja erityisiä suojatoimia, asiasta on TATTI:n mukaan tarvetta säätää yleisen tietosuojalain sijaan sektorilainsäädännössä.

Esityksessä vakuutusalan väärinkäytösrekisterien jatko turvataan uudella VYL 30:3 a §:llä. Lainkohtaan sisällytetyt tietosuoja-asetuksen edellyttämät suojatoimenpiteet vastaavat nykyiselle väärinkäytösrekisterille annetun tietosuojalautakunnan luvan mukaisia ehtoja. **FA pitää lainsäädäntöratkaisua onnistuneena.**

Luottolaitospuolen asiakashäiriörekisterissä tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä koskeva uusi LLL:n 15 luvun 18 a § on myös sisällytetty tähän HE:een. Pykälä mahdollistaa asiakashäiriörekisterin ylläpidon luotto- ja rahoituslaitoksille. VM:ssä vielä valmisteilla olevilla muutoksilla LLL:iin ja eräisiin siihen liittyviin lakeihin (VM121:00/2017) kyseisen rekisterin ylläpito laajennetaan koskemaan maksulaitoksia ja sijoituspalveluyhtiöitä. Lisäksi asiakashäiriörekisterin tosiasiallisen toiminnan, tietojen luovuttamisen edellä mainittujen yhtiöiden välillä, mahdollistaminen salassapitosäntelyä koskevilla muutoksilla on luonnosvaiheessa VM:ssä.

Esitetty LLL:n muutos väärinkäyttöihin liittyvien henkilötietojen käsittelystä on FA:n näkemyksen mukaan kannatettava. FA kiinnittää kuitenkin vielä huomiota siihen, että esitetyssä muutoksessa käytetään rekisteristä nimeä ”väärinkäytösrekisteri” ”asiakashäiriörekisterin” sijaan. Tietosuojalautakunnan lupaan perustuen jälkimmäisenä mainittua nimitystä on käytetty luottolaitospuolella vuosikaudet ja näin ollen kaikki asiaan liittyvät materiaalit, rekisterin tekninen toteutus jne. ovat rakennettu kyseisen termin ympärille. Selvyyden vuoksi todettakoon, että ”väärinkäytösrekisteri”-termiä käytetään vakiintuneesti vastaavasta rekisteristä vakuutuspuolella. **FA esittää, että LLL:n muutokseen korjattaisiin nimitys ”asiakashäiriörekisteri” ”väärinkäytösrekisterin” sijaan.**

2 Poikkeukset kansalliseen salassapitosäntelyyn säilytetään

Esityksessä ehdotetaan täsmennyksiä VYL 30:3 §: ään, jossa säännellään poikkeuksista yleiseen tietojen salassapitovelvollisuuteen. Henkilötietojen suojassa ei ole kysymys tietojen salassapidosta. Näin ollen tietojen luovuttamisessa on aina varmistettava, että henkilötietojen käsittely ja luovutus ovat tietosuoja-asetuksen mukaisia. Pykälässä poiketaan vain kansallisista salassapitosäntönsistä. Lainkohtaan tehdyt muutokset ovat lähinnä tekniluonteisia. **FA:n näkemyksen mukaan esitys selventää oikeustilaa ja luo oikeusvarmuutta.**

Esitetyn VYL 30:3 § 6 kohdan mukaan vakuutusyhtiö saa 1 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa tietoja:

6) toiselle vakuutusyhtiölle vakuutusyhtiöön kohdistuneista rikoksista 3 a §:ssä tarkoitetut tiedot vakuutusyhtiöihin kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseen liittyvän tärkeän edun vuoksi

Kuten edellä on todettu, uusi VYL 30: 3 a § sääntelee vakuutusyhtiön oikeutta käsitellä tietoja rikosepäilyistä ja rikoksista väärinkäytösrekistereissä. Se ei pidä sisällään vahinkotietojen käsittelyä vakuutusyhtiöiden välisissä vahinkorekistereissä. Vahinkorekistereissä olevien tietojen käsittely perustuu jatkossa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f-alakohdan mukaiseen oikeutettuun etuun, kuten HE:n ”Nykytilan kuvaus” -osiossa kerrotaan. Tämän osalta ei ole kansallisen säntelyn liikkumavaraa. FA:lla ei ole kommentoitavaa tähän asiaan. **Sen sijaan FA:n näkemyksen mukaan vahinkotietojen**

luovuttamisesta yhtiöiden välillä tulee kuitenkin säännellä kansallisissa salassapitosäännöksissä. Sanotun korjaamiseksi VYL 30:3 § 6 kohta voitaisiin kirjoittaa esimerkiksi muotoon:

6) toiselle vakuutusyhtiölle vakuutusyhtiöön kohdistuneista rikoksista 3 a §:ssä tarkoitetut tiedot sekä sille ilmoitetuista vahingoista vakuutusyhtiöihin kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseen liittyvän tärkeän edun vuoksi.

Lopuksi FA huomauttaa, että VYL 30: 3 § 1 momentin 3-kohdan sekä 30: 3 § 2 momentin sisältämät viittaukset tietosuoja-asetuksen 10 artiklaan näyttäisivät olevan ristiriidassa edellä käsitellyn, kyseisen pykälän 1 momentin 6-kohdan kanssa ja johtavan yhdessä esitetyn VYL 30:3 a §:n kanssa kehäpäätelmään. **Olisikin syytä täsmentää 3-kohdan sekä 2 momentin sanamuotoa tältä osin esimerkiksi toteamalla ”...ellei 1 momentin 6-kohdasta muuta johdu”.**

3 Automaattinen päätöksenteko mahdollistetaan

Esityksen perusteluissa on ansiokkaasti selvitetty automaattisen päätöksenteon, sisältäen profiloinnin, merkitystä vakuutustoiminnassa sekä siitä koituvia hyötyjä asiakkaille. Esityksen mukaan vakuutuslaitoksille annettaisiin mahdollisuus tehdä automatisoituja päätöksiä muutoinkin kuin rekisteröidyn nimenomaisella suostumuksella tai silloin, kun se on välttämätöntä sopimuksen tekemistä tai täytäntöönpanoa varten. Vakuutustoiminnassa useimmiten jompikumpi näistä perusteista tulee sovellettavaksi. Esitysluonnoksen mukainen mahdollisuus tehdä automaattisia päätöksiä muissakin tilanteissa on välttämätön esimerkiksi niissä korvaustilanteissa, joissa korvauksenhakija ei ole vakuutusyhtiön asiakas eikä ehkä lainkaan yhteyksissä kyseiseen yhtiöön korvausprosessin aikana.

Vakuutetun ja korvauksenhakijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittely ja arviointi ovat vakuutustoiminnan keskiössä ja tarpeen tärkeästä yleisestä etua koskevasta syystä. Uuteen tietosuojalakiin ollaankin ehdottamassa säännöstä vakuutuslaitosten oikeudesta terveydentilatietojen käsittelyyn nykyisen oikeustilan mukaisesti lisätynä tietyillä toimenpiteillä rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Esitys mahdollistaa myös terveydentilaa koskeviin tietoihin perustuvat automaattiset päätökset, kun käsittely tapahtuu edellä mainitun tietosuojalain säännöksen nojalla ja automaattisten päätösten tekemiselle ei ole muuta estettä.

Esityksessä on viisaasti huomioitu digitalisoituvan yhteiskunnan vaateet vakuutustoiminnalle ja mahdollistetaan asiakkaita hyödyttävien teknisten ratkaisujen kehittäminen ja käyttöönotto. Reunaehtoina kehitystyölle toimivat tarkoituksenmukaisuus asioiden laatuun ja laajuuteen nähden, hyvän hallinnon vaatimukset sekä perusoikeuksien toteutuminen. Lisäksi vakuutustoiminnan toimiluvanvaraisuus, toiminnan yksityiskohtainen sääntely ja valvonta suojaavat rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen toteutumista.

FA näkee automaattisen päätöksenteon mahdollistamisen esitetyn VYL 31: 11 §:n mukaisesti välttämättömänä ja perusteltuna. Esitys lisää kaikkien intressitahojen oikeusvarmuutta.

4 Sääntelyn viivästymisen vaikutukset

FA kiittää STM:ää oikea-aikaisesta, laadukkaasta ja osallistavasta lainvalmistelusta, jonka johdosta HE-luonnos STM:n hallinnonalaan kuuluvista säännöksistä oli valmiina jo vuoden 2017 lopulla. Sen sijaan FA pitää erittäin valitettavana, että tietosuoja-asetusta täsmentävän ja täydentävän kansallisen sääntelyn valmisteluaiakataulu on viivästynyt tietosuojalain (HE 9/2018) käsittelyn poikkeuksellisen hitaasta etenemisestä johtuen. Tämä on olennaisesti vaikeuttanut finanssialan toimijoiden valmistautumista tietosuoja-asetuksen soveltamiseksi.

Oikeustilan epävarmuus 25.5.2018 jälkeen liittyy erityisesti henkilötietojen käsittelyyn finanssialan väärinkäytösrekistereissä.

On syytä huomata, että kansallisen sääntelyn viivästymisen vaikutukset kohdistuvat finanssialan toimijoiden lisäksi niiden asiakkaisiin, liikekumppaneihin sekä muihin sidosryhmiin. **TaV:n tulisikin antaa selkeä viesti VN:lle ryhtyä toimenpiteisiin kansallisen sääntelyn edistämiseksi.** Lisäksi koska on todennäköistä, ettei lainsäädäntöä saada voimaan asetuksen soveltamisajankohtaan mennessä, FA:n näkemyksen mukaan on erityisen tärkeää, että **tämä seikka huomioidaan tietosuoja-asioiden viranomaisvalvonnassa.**

Lopuksi FA huomauttaa, että sektorikohtaisen sääntelyn mahdolliseen eri aikaiseen voimaantuloon liittyy myös ongelmia. Tästä konkreettisena esimerkkinä ovat edellä käsitellyt asiakashäiriörekisteriä koskevat sääntelymuutokset. Rekisterissä olevien tietojen käsittely mahdollistetaan uudella LLL:n 15 luvun 18 a §:llä, joka on sisällytetty nyt käsittelyssä olevan HE:een. Kuitenkin rekisterin tosiasiallinen toiminta, tietojen luovuttaminen finanssialan toimijoiden kesken, sisältyy vasta parhaillaan lausunnolla olevaan VM:n HE-luonnokseen (VM121:00/2017). Jos säännökset tulevat voimaan eri aikoina, on epäselvää, miten rekisterin toiminta käytännössä toteutetaan väliaikana vai voidaanko sitä toteuttaa ollenkaan.

FINANSSIALA RY

Lea Mäntyniemi